

Historische Kring Maarssen

28e Jaargang no. 3, augustus 2001

CAFE-RESTAURANT

„GEESBERGE”
aan de Vecht
MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen

Telefoon: 0346-561435

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassaustraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Koetsveld Assurantiën

- * PENSIOENEN
- * HYPOTHEKEN
- * BELEGGEN
- * FINANCIERINGEN
- * LEASEN

Raadhuisstraat 15
3603 AV Maarssen

Telefoon: 0346-561 680/567 757

Telefax: 0346-560 869

Onderdeel van Nico Koetsveld Beheer BV

REO'S
STOFFENBOETIEK

kaatsbaan 32

3601 ed maarssen tel. 0346-569290

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 40476918.

Bestuur: B. Visschedijk, voorzitter, Mevr. M. Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-575222, Mevr. A. Wolters-Dekkers, penningmeester, giro 2907376, J.H.W. van Bommel, H. Blaauw, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. H. Pouderoyen, W. Klever, B. de Ruiter en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84) en drs. W. Smits (10-02-94).

Erelid: N. van Tricht (10-02-94), Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman (09-02-95), Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000), J.H. Sagel (22-02-2001).

Redactie: B. de Ruiter, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman.

Redactie-adres: Mozartlaan 5, 3603 BD Maarssen, tel.: 0346-565471.

Lidmaatschap: De leden bepalen zelf op de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering de contributie voor het lopende jaar. Deze bedraagt thans f 24,25 voor leden, f 18,75 voor het tweede en elk volgende lid op hetzelfde adres. Een tweede lidmaatschap, maar dan zonder periodiek is ook mogelijk en kost slechts f 11,-.

Voor meer informatie en eventueel aanmelden als lid van de Kring kunt u schrijven naar de Historische Kring Maarssen, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, of contact opnemen met de ledenadministratie, Mevr. A. Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346-579940.

Werkgroep archeologie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346-562425.

Werkgroep archief/bibliotheek: H. Pouderoyen, Fazantenkamp 576, 3607 DG Maarssen, tel.: 0346-569133.

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 0346-563599.

28e Jaargang no. 3, augustus 2001

Verschijnt 4 x per jaar

Kringnieuws

Activiteiten van de Historische Kring Maarssen in het jaar 2001/2002

Voor het komende jaar hebben we onze ledenavonden en de grote excursie helemaal gepland. Het belooft een afwisselend geheel te worden, waarbij zoals gebruikelijk het accent zal liggen op de gemeente Maarssen en directe omgeving. Een bijzonderheid is dat alle lezingen worden gegeven door inwoners van onze gemeente. Dit is zeker geen zwaktebod, integendeel. Als u de lijst met namen ziet, zult u zien dat alle sprekers hun sporen verdiend hebben.

Op 11 oktober 2001 starten we in de Open Hof met een lezing van Theo Schouten, de bekende Tienhovenaar. Een aantal mensen zal wel eens een lezing van hem hebben gehoord over de historie van Tienhoven en over de inwoners van dit fraaie dorp. Daar gaat het op deze avond ook weer over, maar er wordt wat aan toegevoegd over Maarssen in het algemeen. Ook zal het op deze avond gaan over het werk in het veen en de turf.

Voor 22 november 2001, eveneens in de Open Hof, hebben we Gerard en Maartje Meijer weten te strikken. Hun lezing gaat over de Wilnisvaart die gebouwd werd in 1897 en die de Utrechtse singel als thuishaven had. Van dit vrijwel uitgestorven scheepstype hebben zij jaren geleden een verroest en verrot exemplaar aangetroffen op een vuilnisbelt in Maarssen. Met de restauratie waren jaren gemoeid. De lezing wordt aangevuld met interessante gegevens over scheepvaart en scheepstypen in

onze omgeving in vroeger tijden.

Om ook eens een lezing op een andere dag als donderdag te hebben is de volgende lezing van Cees Bloemendaal zowel op donderdag als dinsdag. Gezien de capaciteit van de zaal van de Merenhoef wordt dezelfde lezing twee keer gehouden. De eerste keer op **dinsdag 15 januari** en de tweede keer op **donderdag 17 januari 2002**. Het verhaal gaat over de Kerkweg in Maarssen-dorp. Het accent ligt daarbij op Maarssens oudste monument, de Nederlandse Hervormde Kerk. Huize Termeer speelt ook een rol in de lezing. Als u zeker wilt zijn van een plaats raden wij u aan op tijd te komen in de Merenhoef, want zodra de zaal vol is kunnen we niemand meer toelaten.

De jaarlijkse algemene ledenvergadering wordt gehouden op **donderdag 21 februari 2002**, ook in de Merenhoef. Uiteraard is er voor de pauze het huishoudelijk gedeelte, na de pauze zal Hans Sagel een lezing houden aan de hand van oude en minder oude afbeeldingen van Maarssen.

De laatste lezing, op **donderdag 28 maart 2002**, houden we weer in de Open Hof, Kerkweg 60 in Maarssen-dorp. Dan zal Jaap Kottman ons iets vertellen over architectuur in Maarssen. Welke bouwstijlen vinden we hier en welke gebouwen moet je waarbij rekenen? Op deze manier zal de spreker een rondgang door Maarssen maken.

Onze jaarlijkse excursie gaat op zaterdag 25 mei 2002 naar de historische stad Delft. Het fraaie centrum gaan we verkennen in kleine groepen van ongeveer tien personen, onder leiding van de deskundige en enthousiaste gidsen van 't Gilde. In de loop van deze wandeling zoekt de gids een leuk tentje voor een koffiestop. Hierna gebruikt men de lunch op eigen gelegenheid. Na de middag bezoeken we de Nieuwe Kerk met het pas gerestaureerde praalgraf van Willem van Oranje en de Oude Kerk, die een wat rommeliger, maar wel zeer bezienswaardig geheel vormt. Besloten wordt de excursie met een boottocht over de grachten van de opvallend gaaf gebleven oude binnenstad. Heen en terug naar Delft gaan we per bus. De definitieve prijs voor de excursie moet nog worden vastgesteld, maar zal voor leden zeker onder de 20 euro blijven.

Zoals bekend zijn onze ledenavonden gratis voor leden van de Historische Kring Maarssen. **Niet-leden betalen in het komende seizoen vijf gulden entree, na 1 januari 2002 wordt dat twee euro.** Met het bovenstaande programma denken we een serie interessante activiteiten voor u te hebben georganiseerd. We hopen daarbij velen van u te kunnen begroeten.

8 september 2001, Open Monumentendag.

Dit jaar staat de Open Monumentendag in het teken van het interieur. T.z.t. kunt u in de pers lezen welke monumenten u in de gemeente Maarssen zal kunnen bezoeken.

Op deze dag zullen ook de informatieborden geïntroduceerd worden die in opdracht van de Kring zijn gemaakt. Het 1e bord zal worden geplaatst bij de Ned. Hervormde Kerk aan de Kerkweg.

Zie voor verdere informatie het Kroniek verderop in dit blad.

Schenkingen

Door de fam. Masmijer is een ansichtkaart geschonken met een foto van het huis Hertevelde.

Door mevrouw Bosman is een aantal foto's geschonken van de opening in 1956 van het zogenaamde complex 6 (110 woningen) aan de Paulus Potterstraat. Van de heer B. Nichting, Buitenweg 182, werd een artikel ontvangen uit de Panorama van 10 april 1941. Hierin stond een foto afgedrukt van de aanleg van de nieuwe bestrating na aanleg van de riolering op de Langegracht en een fotootje van het echtpaar De Haas-de Graaf. Van de heer T. van Dam, Kanaalstraat, kregen wij een foto van een binnenschip, liggend aan de kade van Van Heezik.

Zoals bekend is de Historische Kring altijd geïnteresseerd in foto's en andere voorwerpen die betrekking hebben op de geschiedenis van Maarssen. Als het goed is ziet u al uw gaven terug in het periodiek, hetzij in de rubriek De oude schoenendoos, hetzij anders gebruikt, maar overal wordt aandacht aan besteed.

Tijdens de afgelopen jaarmarkt van 2 juni 2001 passeerde ons lid de heer Erik van Vredendaal de kraam van de Historische Kring Maarssen. Hij had een fraaie luchtfoto van Maarssen bij zich, uit het begin van de vijftiger jaren. Meteen toonde hij zich bereid om voor de Kring ook een afdruk van deze foto te laten maken. Onze hartelijke dank daarvoor. Omdat we er zeker van zijn dat meer leden be-

langstelling hebben voor een afdruk, beraden we ons nog op de vraag hoe we deze ter beschikking kunnen stellen.

Ria Tijhuis, secretaris

Kring Kroniek

Waardering uit Canada voor de artikelen van Henny van Elk

Bij de aanvang van de ledenavond op 29 maart 2001 werd Henny van Elk, auteur van een serie van zes artikelen in dit blad over de Maarssense bierbrouwers, verrast met een bijzonder geschenk van ons Canadese lid, de heer Ton van Zyll de Jong.

'De in 1998 en 1999 verschenen stukken van Van Elk waren voor de familie Van Zyll de Jong, behorend tot de Maarssense brouwers, een overwachte maar zeer welkome aanvulling op de kennis van onze voorouders', zei een Nederlands familielid, een neef van Ton, die speciaal naar Maarssen was gekomen om Henny van Elk te bedanken en het geschenk aan te bieden. Het cadeau, een tinnen schotel met het gemeentewapen van Maarssen, heeft als het ware een rondreis gemaakt, want het is hetzelfde bord dat omstreeks 1980 door de Tienhovense ballonvaarder Brink, bij aanvang van zijn mislukte poging om de Atlantische Oceaan per ballon over te steken, namens de gemeente Maarssen aan de burgemeester van het Canadese St. John's (NF) werd geschonken.

Misschien kan het bovenstaande een aansporing zijn voor nieuwe schrijvers. U ziet dat uw pennevruchten in ieder geval wereldwijd gelezen worden en dat de waardering ervoor soms tot opmerkelijke geschenken kan leiden.

Excursie naar Wijk bij Duurstede en Amerongen, 19 mei 2001

Het weer was heerlijk, de bus was vol en we vertrokken op tijd om rond half elf in Wijk aan te komen.

Foto: Ria Tijhuis

Daar werden we bij het kasteel ontvangen met koffie en werd ons een kijkje gegund in de beide torens, nadat we ingelicht waren over de geschiedenis van deze plek. Er volgde een stadswandeling onder leiding van een zeer onderhoudende gids. Vervolgens reden we per bus langs de rivierdijk naar kasteel Amerongen, waar we onderweg al mooi het gezicht op hadden. Nadat we weer in twee groepen waren verdeeld volgde hier een kijkje in de historie van gebouw en bewoners, waarna wij de terugtocht aanvaardden. Een bijzonder geslaagde excursie!

Jaarmarkt, zaterdag 2 juni 2001

Traditiegetrouw had de Kring ook een kraam op de jaarmarkt die de 1e zaterdag van juni is gehouden. Het was een aardige plaats die toegewezen was door de organisatoren, een plek op de Kaatsbaan, waar iedere bezoeker langs kwam. Ondanks dat het een regenachtige dag was, is er mede door deze standplaats leuk verkocht en werden er nog een aantal nieuwe leden geworven. De firma Hendrix/UTD heeft een aantal foto's ter beschikking gesteld aan de Kring, die deze dag uitgesteld waren en erg veel belangstelling trokken. Overwogen wordt om hier extra afdrucken van te laten maken voor de verkoop. Ook was er een collage van foto's dat een leuk beeld gaf van de jaarlijkse excursie.

Oproep in verband met de discussie over de gemeentelijke structuurvisie

De gemeente Maarssen is bezig zijn oude structuurvisie te herzien. In deze structuurvisie wordt voor een langere termijn, een jaar of tien, vastgelegd wat het gemeentelijk beleid zal zijn op alle mogelijke terreinen. Uiteraard spelen daarbij ook zaken die voor de Historische Kring Maarssen van belang zijn. Denk bijvoorbeeld aan omvang en aard van het beschermd dorpsgezicht en het gemeentelijk monumentenbeleid, zowel ten aanzien van rijks- als gemeentemonumenten. Welke eisen stellen we aan nieuwbouw, met name in of bij historische bebouwing? Wat kan de gemeente doen aan bescherming van het cultureel erfgoed en welk belang heeft dat voor het toerisme? Moet het toerisme bevorderd worden en aan welk type toeristen denken we dan? Heeft Maarssen zijn maximale grootte bereikt of kan er nog meer bij?

Binnen het bestuur van onze Kring zijn we ons aan het beraden over een standpunt over deze aspecten van een toekomstige structuurvisie. Wij roepen onze leden op om hun bijdrage te leveren bij het bepalen van het standpunt: hebt u ideeën, wensen of suggesties, geef het door aan een van onze bestuursleden. Wij achten het de taak van het bestuur om te zijner tijd met onze opvattingen naar buiten te komen. Het is immers het doel van de Kring om, in de meest ruime zin, het cultureel erfgoed te beschermen en er belangstelling voor te wekken.

Informatieborden in de gemeente Maarssen

Iedereen heeft wel eens, lopend door Utrecht, Breukelen of andere omliggende gemeenten, informatieborden gezien bij cultuur-historisch interessante objecten. Op deze borden wordt uitgelegd wat er aan bijzonders is te zien, welke geschiedenis erbij is te melden en soms staat er ook een plattegrond op het bord. In Maarssen hebben wij nauwelijks deze borden. Bij de molens en bij enkele forten staat wat, maar daarmee houdt het op.

Een van de doelstellingen van de Historische Kring Maarssen is het verstrekken van informatie. Daarom heeft de afgelopen tijd een werkgroep van de Kring zich gebogen over de vraag of wij niet een serie borden zouden moeten plaatsen. We waren het snel eens. Dergelijke borden hebben voor zowel bewoners als toeristen waarde. Vervolgens kwam de vraag hoe dat betaald zou moeten worden. Tot ons grote genoegen kunnen wij u mededelen dat de borden er zullen komen. Een aantal sponsors, waaronder twee zeer grote, heeft voldoende geld toegezegd. Voorzover nu valt te overzien wordt op de komende Open Monumentendag, 8 september 2001, het eerste bord overgedragen. Op dit moment zijn nog niet alle details geregeld; volgt u daarom de berichten in de plaatselijke pers, vooral die in verband met de Open Monumentendag.

Borden zullen geplaatst worden in Maarssen-dorp, Oud-Zuilen en Tienhoven. Ook Maarssenbroek komt aan de beurt, maar dat duurt nog enige tijd in verband met de werkzaamheden rond de spoorverbreding.

Laatste Nieuws!

Als alles meezit opent de HKM op Open Monumentendag, 8 september 2001, een eigen website www.historischekringmaarssen.nl

Bibliotheek: nieuwe aanwinsten

Gezigten aan De Rivier de Vecht, tekeningen en aquarellen van P.J. Lutgers.

Aan de reeks boeken over de Vechtstreek is een fraai exemplaar toegevoegd. Door A.J.A.M. Lisan, E. Munnig Schmidt en H.W.M. van der Wyck is een boek samengesteld dat de afbeeldingen weergeeft die Petrus Josephus Lutgers (1808-1874) maakte van buitenplaatsen, stads- en dorpsgezichten langs de Vecht.

Van Baambrugge tot en met Oud-Zuilen zijn 110 groot-formaat en diverse kleine afbeeldingen opgenomen. Maarssen en omgeving is met ruim 25 prenten goed vertegenwoordigd. De sterkte van Lutgers ligt vooral in de precieze weergave van wat hij zag, daarom is zijn werk een onschatbare bron van informatie over de negentiende-eeuwse huizen en landschappen langs de Vecht. Artistiek gezien is niet alles even goed, sommige prenten zou men wat stijfjes kunnen noemen. Door de samenstellers wordt dit in de voortreffelijke inleiding ook wel gezegd. Deze inleiding handelt over leven en werk met een zeker commercieel inzicht aan de man wist te brengen.

Gezigten aan De Rivier de Vecht, uitgegeven door Oudheidkundig Genootschap Niftarlake, de stichting Nederlandse Buitenplaatsen en Historische Landschappen en uitgeverij Canaletto, Alphen aan den Rijn. Prijs f 110,- en verkrijgbaar in de boekhandel.

Breukelen en Omgeving tussen 400 en 1200

Onlangs verscheen boek 3 van de Historische Reeks Breukelen, geschreven door Arie A. Mantén, voorzitter van de Historische Kring Breukelen. De titel luidt *Breukelen en Omgeving tussen 400 en 1200, Middeleeuwse geschiedenis vanuit een plaatselijke gezichtshoek*.

In het Rampjaar 1672 zijn de meeste plaatselijke archieven verloren gegaan, hoe is het dan mogelijk om over deze duistere periode en over zo'n beperkt gebied een heel boek van ruim driehonderd bladzijden te schrijven? In de eerste plaats heeft de schrijver jarenlang de meest uiteenlopende gegevens verzameld over het gebied. Alle tot dusver verzamelde kennis wordt weergegeven. Verder wordt af en toe wel een blik geworpen over de Breukelense gemeentegrenzen heen, ook richting Maarssen. In de tweede plaats, de titel zegt het al, geeft het boek meer dan een plaatselijke geschiedenis. De Volksverhuizing, de Friezen en Franken, Bonifatius en Liudger, politieke verwickelingen in de diverse eeuwen, steeds worden plaatselijke ontwikkelingen in een groter verband geplaatst.

Voor lezers met belangstelling voor Maarssense geschiedenis is dit dus een waardevol boek. De ontginning van het gebied, de kerstening van de Vechtstreek, de positie van de bisschop van Utrecht, scheepvaart op de Vecht en maatschappelijk leven, dit alles is ook voor niet-Breukelaars heel interessant.

De opbouw van het boek is zeer overzichtelijk. Uiteraard is de chronologie het uitgangspunt. Daarbij is er een prettige afwisseling tussen plaatselijke en meer algemene geschiedschrijving. Binnen de hoofdstukken zijn de korte en duidelijke paragrafen zeer leesbaar. Opzoeken van gegevens is daardoor, en door het uitgebreide register, heel eenvoudig. Kortom, een aanrader.

ISBN-nummer 90-6550-192-4, Uitgeverij Verloren, Hilversum. Prijs niet-leden Historische Kring Breukelen f 55,- of 25 euro. Meer gegevens over het boek en de HKB op hun website www.histkringbreukelen.nl.

Van de redactie

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
2. De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.
3. U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 oktober 2001.

Vereeniging tot Verzekering van het Duurzaam Voortbestaan van een Bewaarschool te Zuylen

Wie niet van het lezen van opsommingen, lange titels, voorschriften, etc. houdt, waarschuw ik van te voren: Vaak maakt het Nederlands uit de voorgaande eeuwen een breedsprakerige indruk. Maar wie kennis wil nemen van de geschiedenis van de bewaarschool in Oud-Zuilen, een schooltje, dat ondanks de inspanningen van de in de kop genoemde vereniging, uiteindelijk toch in 1986 ophield te bestaan, zal daar genoeg mee moeten nemen.

Afb. 1. De bewaarschool was gehuisvest in het linker deel van het pand Dorpsstraat 20-22, in Oud-Zuilen.
Foto: J.H. Sagel, (30-04-1989).

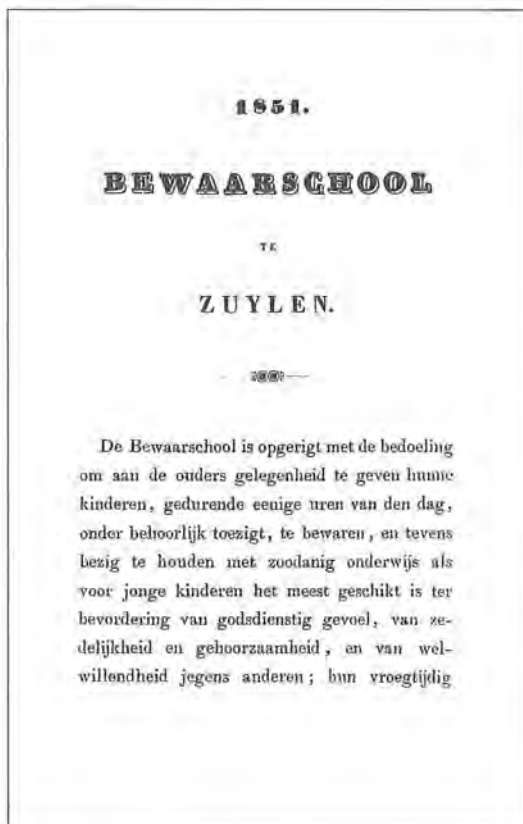
Omstreeks 1840, een exacte datum is, ondanks naspeuringen, nog niet gevonden, stichtte 'de Hoog WelGeboren Vrouwe, douairière van der Capellen van Berkenwoude, Baronesse van Tuyll van Serooskerken, etc. etc.' een bewaarschool te Zuylen. Zij deed dat waarschijnlijk omdat het na de Franse tijd in de betere kringen meer gebruikelijk werd iets nuttigs of goeds voor het gewone volk te doen. Alles **voor**, niets **door** het

volk, was in die tijd het motto van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen'. De geheel uit eigen middelen bekostigde school werd gehouden in een éénklassig gebouwtje, (zie afbeelding 1) tevens woning van de zgn. maitres². Zij sliep in een bedstede in de hoek van het lokaal, een opleiding als maitres had zij niet genoten. Er werd steeds gezocht naar een 'geschikt personage'. Over de eerste jaren van de bewaarschool is weinig be-

kend. Maar in het jaar 1851, duikt plotseling on-derstaande, in de oorspronkelijke spelling weer-gegeven, leidraad van het bestuur op (zie ook af-beelding 2) en wordt het, ofschoon met hiaten, mogelijk de ontwikkeling van het 'klein-kinder-schooltje' in Zuylen te volgen.

'De Bewaarschool is opgericht met de bedoeling om aan de ouders gelegenheid te geven hunne kinderen, gedurende eenige uren van den dag, onder behoorlijk toezigt, te bewaren, en tevens bezig te houden met zoodanig onderwijs als voor jonge kinderen het meest geschikt is ter bevoor-dering van godsdienstig gevoel, van zedelijkheid en gehoorzaamheid, en van welwillendheid jegens anderen; hun vroegtijdig afkeer in te boeze-men tegen het spreken van onwaarheid en het mishandelen van dieren, hun onder het oog te brengen het volstrekt noodzakelijke van orde en zindelijkheid, en hen, zoo veel mogelijk, door kin-derlijke spelen bezig te houden en te vrijwaren voor verveling. Zij, die het bestuur dezer school op zich nemen, koesteren de gegronde ver-wachting, dat de ouders gaarne gebruik zullen maken van de gelegenheid die hun gegeven wordt tot welzijn van hunne kinderen. Men heeft het nodig geacht het doel dezer inrig-ting bekend te maken en ter kennis van de ou-ders te brengen wat door hen in acht genomen moet worden.

- Art. 1. Deze school strekkende om de kinderen voor te bereiden voor de publieke school, zoo volgt daaruit, dat geene kinderen worden aangenomen, dan dezulken, wel-ke het derde jaar zijn ingetreden en het zesde nog niet hebben bereikt.
- Art. 2. Daar men de kinderen, zoo veel mogelijk, aan reinheid wil gewennen, zoo zal er naauw-keurig toezigt worden gehouden, dat zij schoon gewassen en gekamd, en in zindelijke kleding ter school wor-den gebracht. Ieder kind moet ook voor-zien zijn van een zakdoekje.
- Art. 3. De kinderen zullen met liefde en zacht-heid worden behandeld. Ligchamelijke straffen zijn ten strengste verboden.
- Art. 4. Geen kind mag wegblijven zonder voor-af-gaande kennisgeving van de reden der afwezigheid. Het staat, bij herhaalde absentie zonder wettige reden, aan het Bestuur om aan de zoodanigen de school te ontszeggen.

Afb. 2.

- Art. 5. Alle kinderen, welke aan hoofdzeer of huid-uitslag lijden, zullen van de school geweerd worden, ook dezulken uit hui-zen komende waarin besmettelijke ziekte bestaat. Een geruststellend certificaat van eenen geneeskundige zal voldoende zijn om het kind weder tot de school toe te laten.
- Art. 6. Wanneer ouders meenen eenige reden te hebben tot beklag, of over de belangen van hunne kinderen wenschen te spre-ken, kunnen zij zich daartoe vervoegen bij den Heer NIEKERK³.

In de brochure worden de bedoelingen en voor-schriften aan de ouders duidelijk gemaakt. Het is aardig om een en ander te vergelijken met de huidige regels en hygiënische wenschen of juist het ontbreken daarvan. Op de schoolzolder van de voormalige openbare lagere school in Oud Zui-len werd ook het 'Aanteekenboek van de namen

der kinderen der Bewaerschool te Zuylen, Anno 1851' teruggevonden. Op een van de pagina's van dit boek staan in een fraai handschrift de namen van de kinderen vermeld; 'Welke zijn aangegeven, met verzoek om geplaatst te worden, op de Bewaerschool te Zuylen'. Achter de kolom met de namen der kinderen zijn in de drie overige kolommen respectievelijk ook nog de namen der ouders en de datums van geboorte en verlaten van de school opgetekend. Bijvoorbeeld: Hendrika, dochter van H. v. Kent en B. Voorbergen, 4 July 1846, 4 July 1852, Cornelia dochter van Js Koning en Joha v. Dijk, 27 Nov. 1846, 27 Nov. 1852, Gerrit, zoon van J. Miltenburg en A. van Peer, 25 July 1847, 25 July 1853, Steven, zoon

van G. Dorrestijn en Ha de Rooy, 10 Sept 1846, 11 Sept 1852 en Hendrikus, zoon van J. v. Schoonhoven en G. Dusschoten, 29 April 1848, 29 April 1854.

*J. Dijk
(Wordt vervolgd!)*

Noten:

1. Het Departement (afdeling) Maarssen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen werd opgericht in 1833.
2. Maitres, eigenlijk maitresse = meesteres
3. In het origineel is de naam Niekerk met pen en inkt doorgehaald en vervangen door de handtekening van de heer J. van den Berg.

De Langegracht te Maarssen

deel 7

Langegracht 16, één van de oudste grachtenpanden en zoals de gevelsteen laat zien, uit 1687. Het huis heeft een afgeknotte tuitgevel die is afgesloten met een lijstje en hoekvoluten. De deur, die voorzien is van een gietijzeren decoratie, is omlijst door twee pilasters met een hoofdstel, 18e eeuw. De T-vensters hebben op de begane grond glas-in-lood bovenlichten. Tussen de begane grond en de verdieping is een houten cordonlijst aangebracht. De raam en deurindeling stamt uit de 19e eeuw. De laatste grote verbouwing is geweest in 1976 en heeft toen ruim negentien duizend gulden gekost.

In de geschiedenis van het ruim 300 jaar oude pand is er één familie die er meer dan zeventig jaar van 1875 tot 1949 heeft gewoond en die vele Maarsseenaars zich nog zullen herinneren en dat was de familie Grimm, huisschilders en daar wil ik wat dieper op ingaan.

Abraham Martinus Grimm, die op 19 februari 1809 te Dordrecht werd geboren trouwde met Anna Cornelia Sybilla Römer, die op 26 maart 1807 in Mülheim in Duitsland ter wereld kwam.

Abraham was boekbinder en het gezin had twee kinderen, een dochter Anna Maria in 1839 geboren in Dordrecht en een zoon Johann Wilhelm, geboren 8 november 1844 te Barneveld. Deze Johann Wilhelm zullen wij later in Maarssen terugvinden. Alles wijst erop dat deze familie Grimm oorspronkelijk uit Duitsland afkomstig was.

In 1850 treffen we het gezin al aan op de Lange-

gracht B101, nu is dat nummer 33. Het huis heet dan 'In de kajuit'. In 1864 overlijden beide ouders en de kinderen blijven in het ouderlijk huis wonen. In 1869 gaat Johann Wilhelm om ons onbekende reden in de kost bij Cornelis Versteeg, een werkman, die in de Lanen 105 woonde. Hij leerde Elisabeth van Schaik kennen, de weduwe van Jan Elbert de Vries en op 12 april 1872 trouwde het stel en betrok een woning aan de Herengracht A33.

Op 7 maart 1873 werd hier dochter Anna Cornelia Sybilla geboren, vernoemd naar Oma Grimm, zij bleef tot 1947 in het pand wonen. In juni 1875 vond de verhuizing naar de Langegracht, nu nummer 16, plaats. Hier volgden de geboorten van nog vier zoons, Abraham Martinus, huisschilder, Johann Wilhelm, slager, Frederik, tuinknecht en later bloemist en Evert die ook schilder werd.

Afb. 1. Langegracht 16, foto eigendom van de schrijver.

Afb. 4. Evert Grimm. Deze Evert geboren op 13 oktober 1884, die velen zich nog zullen herinneren, trouwde op 11 augustus 1916 met Janna

Afb.2. Johan Willem Grimm.

Afb.3. Elisabeth van Schaik, weduwe van J.E. de Vries, later gehuwd met J.W. Grimm.

H.C. de Vries uit Abcoude/Baambrugge en vestigde zich met zijn vrouw op de Schippersgracht als huisschilder. Zoals dat vroeger veel vaker het geval was, was Evert in zijn vrije tijd geen huisschilder maar kunstschilder. In de oorlog van 1914-1918 was hij als dienstplichtig militair gelegerd in de Biesbosch en ook daar tekende en schilderde hij in zijn schaarse vrije tijd. Enkele schilderijen en tekeningen zijn nog in het bezit van zijn dochter mevrouw H. de Bruin-Grimm, (die mij ook de foto's die bij dit stukje staan in bruikleen gaf).

C.W.P. Bloemendaal

Peter van Dulcken, Schout van Maarssen (1649-1659)

deel 1

Precies driehonderdvijftig jaar geleden vond er in Maarssen een dramatische gebeurtenis plaats. Bij een uit de hand gelopen vechtpartij tussen de plaatselijke schout, Peter van Dulcken en een vermeend wetsovertreder, Peter Willemsz, raakte de laatste dodelijk gewond. Een tragisch incident! Of was er meer aan de hand? Over schouten en Peter van Dulcken in het bijzonder, gaat dit verhaal.

De schout van Maarssen

Op 1 januari 1631 volgde Aert van Oostweert zijn broer Gosen Jacobsz van Oostweert op als schout van Maarssen.¹ In 1635 werd hij ook nog eens benoemd tot het *'clerckschap (later secretaris) op de cleijne rolle van de provintialen hove van Utrecht'*, een administratieve functie.² Voor deze laatste functie had hij reeds veertien jaar praktijkervaring opgedaan als klerk bij het gerecht van Utrecht. Hoewel Van Oostweert afkomstig was uit Maarssen en daar ook onroerende goederen bezat, verbleef hij voornamelijk in Utrecht. Hij huwde aldaar met de uit Utrecht afkomstige Metjen Adriaens Velthuisen in 1632. Het echtpaar woonde in Utrecht in de Voorstraat bij het vleeshuis.

Op 7 januari 1642 verzocht Aert van Oostweert de Staten van Utrecht om het schoutambt van Maarssen na zijn overlijden te laten overgaan op één van zijn zoons.³ Openbare functies werden in die tijd door de Staten van Utrecht verpacht en vaak gingen deze functies over van vader op zoon. Het verzoek van Aert van Oostweert was dan ook niet ongewoon. De argumenten die hij echter aanvoerde zijn opmerkelijk te noemen.

Weinig bescheiden laat hij de Staten weten dat hij zijn ambt tot *'contentement (genoegen) van haere Edele Mogende Heren ende d opgesetenen van Maerssen (sonder beroeren) en getrouwelijck bedient'*. Hij is absoluut niet te spreken over het feit dat de Staten *'de ambachtsheerlicheijt van Maerssenveen vergeven heeft aen den heere Johan Huijdecooper met de landerien op de oostzijde van de vecht, beginnende van de Maerssensche brugghe tot aen t gerecht van Breuckelen genaemt Goudesteijn ende diependael'*. Volgens Aert van Oostweert was dit *'een merckelijcke gedeelte ende verminderinge van*

den schoutampte van Maerssen'. Met andere woorden een devaluatie van zijn taak. Bovendien moest hij voor het uitoefenen van het schoutambt ook nog eens vijf en twintig gulden per jaar betalen aan de rentmeester van de domeinen. Van Oostweert vond dat daar wel iets tegenover kon staan.

De Gedeputeerden van de Staten van Utrecht moeten onder de indruk zijn geweest van zijn verzoek en komen tegemoet aan zijn verlangen. Jacobus van Oostweert, de oudste zoon van Aert van Oostweert en Metjen Velthuisen zou na het overlijden van zijn vader, de nieuwe schout van Maarssen worden. Hiermee leek het schoutambt van Maarssen voor lange tijd weggelegd voor leden van de familie Van Oostweert.

Niets is zo veranderlijk als de mens. Op 24 november 1648 laat Aert van Oostweert de Staten van Utrecht weten *'alsoo hem suppliant (Van Oostweert) ijets was voor gecomen waer door hij t zelve schoutampt niet zoo wel als voor desen soude connen bedienen'*. Hij doet vrijwillig afstand van zijn functie.⁴ Zijn zoon Jacob was nog te jong om het schoutambt reeds nu te vervullen en de Staten moesten op zoek naar een nieuwe schout.

De zoektocht duurde niet lang. Toeval of niet, op dezelfde dag dat Van Oostweert zijn aftreden bekend maakte was er reeds een nieuwe kandidaat in beeld. De volkomen onbekende Peter van Dulcken stelde zijn kandidatuur en introduceerde zich bij de Staten als een man die *'gebooren was van ouders tot ouders in desen gestichte ende zijn grootvader was geweest Rochus van Dulcken in zijn leven borgermr. tot Rhenen ende commissaris ordinarius van de monsteringe dat mede zijnes suppliants vader gestorven was in den dienst van s'landt'*.⁵

Den 27 february 1619
 Jhr. A. D. Melchey Kinters onder Son & c. in
 doop y. h. b. t. v. Kint in y. h. n. m. t. ! Jhr. h. t. h. y.

Afb. 1. Doopinschrijving van Peter van Dulcken.

Hij, Peter van Dulcken, zou dan ook gaarne gebeneficieerd (begunstigd) willen worden met het schoutambt van Maarssen. De heren gedeputeerden zagen geen enkel beletsel in zijn kandidatuur en na het afleggen van de eed op 30 november 1648 werd Van Dulcken per 1 januari 1649 aangesteld als de nieuwe schout van Maarssen.

Laten we kennis maken met het milieu waaruit Van Dulcken voortkwam!

Van Dulcken

Het geslacht Van Dulcken was reeds in de 15^e eeuw bekend en is van oudsher afkomstig uit Limburg. De bekendste persoon uit dit geslacht was ongetwijfeld Goossen van Dulcken, schepen en secretaris van Roermond (1637-1656) en postmeester (1636-1681) van de vorsten van Thurn und Taxis, het in die tijd befaamde koeriersbedrijf. Onder zijn leiding kwamen onder meer postverbindingen tot stand tussen Roermond, Amsterdam en Utrecht via Nijmegen.⁶ Goossen van Dulcken was dus in deze streek bekend en hij zou dan ook goede contacten onderhouden met zijn neef Peter van Dulcken in Maarssen. Rochus van Dulcken, vader van Goossen en grootvader van Peter, had zich in Rhenen gevestigd.

We komen deze Rochus in 1587 voor het eerst onder wel zéér benarde omstandigheden tegen als hij als waard in de herberg den Hulck in Rhenen na een hevige woordenwisseling met dronken soldaten van de nieuwe landvoogd Robert Dudley Leicester nog maar net aan de dood kon ontsnappen.⁷ Overigens legde de omgang van Rochus met militairen hem geen windeieren. Hij kon het zich veroorloven her en der diverse stukken land aan te kopen en werd bovendien in 1592 eigenaar van de eerder genoemde herberg. In de jaren 1592 en 1594 wordt hij in enkele ar-

chiefstukken genoemd als burgemeester van Rhenen. In 1600 werd hij benoemd tot commissaris van de monsteringe 'omme te conduiseren seecker krijchsvolck'. Dat bleef hij tot zijn overlijden in 1612 te Rhenen.

In genealogisch opzicht maakt Rochus het de onderzoeker behoorlijk lastig. Het testament van Rochus met zijn tweede vrouw Haesje Lodewijksdochter, gemaakt voor notaris Van Deuticum te Utrecht, hebben we niet kunnen vinden. Dat de kinderen goed werden bedacht staat wel vast. Met behulp van diverse bronnen hebben we kunnen vaststellen dat Rochus tweemaal gehuwd is geweest. Uit beide huwelijken had hij kinderen. Bovendien had hij een natuurlijke zoon bij een onbekende vrouw.

Een andere zoon van Rochus, genaamd Dirck, broer van de postmeester Goossen van Dulcken, zocht mogelijk roem en avontuur en werd ruiter te paard (kurassier), onder de Prins van Oranje. Hij huwde met Bijtgen (Beatrix) Peters van Wassenaer. Dirck en Bijtgen lieten op 5 maart 1609 hun huwelijkse voorwaarden opmaken voor een notaris in Amersfoort. Op dat moment woonden zij in Bunschoten. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren. Agneta en Peter van Dulcken de toekomstige schout van Maarssen. Peter werd gedoopt te Amersfoort op 2 februari 1619 (Zie afb.1).

Peter zal zijn vader nauwelijks gekend hebben want het lijkt wel zeker dat Dirck van Dulcken in die woelige oorlogsjaren is gesneuveld. De weduwe Van Dulcken hertrouwde met Lambert van Hamelsbergen, schout van Bunschoten, Duist en de Haer.

We verliezen Peter van Dulcken nu enkele jaren uit het oog maar een verzoek van hem aan de Staten van Utrecht geeft opheldering over zijn afwezigheid.

Afb. 2.

Op 18 januari 1648 namelijk, verzoekt Peter van Dulcken wonende te Bunschoten: *'verthoonden- de hoe dat hij als secretaris ende ondercoopman eenige jaren langh d'oostindische compnie had- de gedient in Suratte ende elders ende als nu al- hier getrouwt, geweest zijnde eenige jaren tot Bunschoten bevonden hadde dat ingesetenen aldaer van noode hadden een legael notaris'*. Na- der onderzoek leert ons dat Peter van Dulcken in 1640 is vertrokken met het schip *'Middelborch als adsistent van de VOC naar Indien'*.⁹ Na terug- komst in september 1645 volbracht hij zijn studie als notaris en werd op 31 januari 1648 als zoda- nig aangesteld in Bunschoten.

Inmiddels was hij eind 1645 gehuwd met Aeltgen Claes Gerritsdr afkomstig uit een gegoede fami- lie uit Bunschoten. Uit een interessante en zeer uitgebreide akte van huwelijks voorwaarden opgesteld op 31 oktober 1645 voor notaris Cor- nelis van Ingen te Amersfoort, blijkt dat de in- breng van de toekomstige bruid en bruidegom vooral bestond uit *'dammaten lands gelegen on- der den gerechte van Bunschoten'*.⁹ Men hoeft overigens geen grafoloog te zijn om te constate- ren dat uit de handtekening van Peter van Dul- ken, onder deze akte, tevredenheid en zelfver-

trouwen uitstraalt. (Zie afb.2). Dat zelfvertrouwen zal nog versterkt zijn door zijn snelle benoeming als schout van Maarssen. Het leek erop dat Pe- ter van Dulcken een glanzende carrière tege- moet zou gaan.

De werkzaamheden van de schout

De taakomschrijving, van Peter van Dulcken in 1649 was praktisch gelijk aan die van Aert van Oostweert uit 1631.¹⁰ Naast onder meer *'een ij- der recht ende justitie administreren, weduwen en wesen in haer recht voorstaen'* moest de schout vooral de financiële belangen (o.a. innen van belasting) van de Staten in het oog houden. Hij moest daar persoonlijk voor borg staan. Van Dulcken mocht dan wel van gegoede afkomst zijn maar de Staten van Utrecht waren meer geïnteresseerd in zijn financiële positie. Maar vooral dankzij de dammaten lands leverde dat geen probleem op. In een supplement behoren- de bij de taakomschrijving werden de schouten op het platteland nog eens aangespoord de *'in- structien omme de selve wel ende punctuerlijk te achtervolgen voorts mede wel sorge dat de re- spective Statenpenningen op haere termijnen behoorlijk ontfangen ende opt spoedichste ten*

comptoire gebracht worden'. En indien de schout in gebreke bleef kwamen de Staten van Utrecht in actie. Dat ondervond ook Aelbertgen Augustijns weduwe van de eerder genoemde Gosen van Oosweert. Zij liet op 1 december 1646 de Staten weten 'hoe dat denzelven haren man omtrent xxi jaer was geweest schout van Maersen ende van Cockengen over de acht jaren naelaetende haer suppliante seer bedrouft beladen met elff kinderkins mitsgaders aen het comptoir ter saecke van zijn schoutampt over Cockengen noch ten achteren was sesde halff duijsent gulden'. Aelbertgen had 'de goederen van haren inboedel verkocht ende te gelde gemaect ende het comptoir voldaan tot op ses hondert ende vijff gulden nae'. Haar verzoek tot kwijschelding van het restantbedrag werd 'gratieuselijck' gehonoreerd.¹¹

Maarssen en Van Dulcken

We weten dat circa 1640 de Maarssense bevolking bestond uit 231 personen. Er waren toen vijfenzeventig huizen.¹² Deze aantallen zullen in 1649 ongetwijfeld hoger zijn geweest. Dat was dan mede te danken aan de rijke Amsterdamse kooplieden die zich in de loop der jaren in Maarssen en Nieuw Maarssveen hadden gevestigd. Hun komst bracht ook werkgelegenheid mee. Alle noodzakelijke beroepen waren in Maarssen dan ook vertegenwoordigd. En na gedane arbeid kon men de laatste nieuwtjes en roddels uitwisselen in de diverse herbergen van Maarssen die het bier afnamen van de plaatselijke brouwer Stoffel Juriaensz Quant. Uit het groot aantal inschrijvingen maar vooral ook uit de soort inschrijvingen (koop en verkoop van land enz.) in de schepenboeken kan men de conclusie trekken dat Maarssen in die tijd een betrekkelijk welvarend dorp was. En in dit Maarssen maakte Peter van Dulcken op 1 januari 1649 zijn opwachting. De praktische kant van zijn werkzaamheden bestond grotendeels uit het voorzitten van het gerecht bij de dagelijkse rechtsgang zoals koop en verkoop van onroerend goed, estimatie (taxatie) van landerijen en panden, testamenten, lijkschouwingen enz. Kortom, de schout was goed op de hoogte met de handel en wandel van de meeste Maarssenaren. Een ander belangrijk deel van zijn taak was, zoals we reeds gezien hebben, het innen van diverse belastingen ten behoeve van de Staten van Utrecht. Maar ook Peter van Dulcken, pachter van het schoutambt, moest natuurlijk zijn inkomsten hebben. Dat gebeurde

veelal door een extra geldbedrag te heffen bij de diverse transacties. En hoewel deze bedragen door de Staten waren vastgesteld, ligt hier een bron voor vele conflicten tussen schout en inwoners. Ook Van Dulcken zou dat tijdens de uitoefening van zijn ambt regelmatig ondervinden. Uiteraard moest een schout letten op een goede naleving van de vele ordonnantiën (wetten, besluiten) uitgevaardigd door de Staten van Utrecht. Zo ook op de naleving van de ordonnantie *'rakende het Modderen in de Vecht'*. Hoe Van Dulcken daarmee omging is bepalend geweest voor het verdere verloop van zijn loopbaan.

Op donderdag 23 oktober 1651 in alle vroegte betrapte hij een moddelaar (baggeraar) die in zijn ogen in overtreding was. Een woordenwisseling tussen Van Dulcken en de betreffende moddelaar Peter Willemsz (van Schaijck) uit Westbroek liep uit op een handgemeen. Tijdens de ontstane vechtpartij werd Peter Willemsz dodelijk getroffen door een schot hagel uit het geweer van Van Dulcken. Deze dramatische en schokkende gebeurtenis in het zo rustige Maarssen deed Van Dulcken geen goed. Hij zal in die dagen in de Maarssense en Westbroekse herbergen behoorlijk over de tong zijn gegaan. En niet alleen daar! De Staten van Utrecht kwamen dezelfde dag in actie en stelden een onderzoek in. Nelletje Folkerts, de weduwe van Peter Willemsz, liet het er evenmin bij zitten en spande een proces aan tegen Peter van Dulcken. De bewaard gebleven processtukken, waarschijnlijk niet helemaal compleet, geven ons in deze zaak een aardig beeld van de juridische gang van zaken. Alvoers hieraan de nodige aandacht te besteden zullen we ons eerst bezighouden met het begrip modderen (Zie afb. 3).¹³

Modderen

Het modderen (baggeren) in de Vecht was noodzakelijk om de rivier bevaarbaar te houden. Bovendien was het voor de modderaars (baggers, moddermannen, modderluyden) een lucratieve bezigheid. De grond werd namelijk verkocht en gebruikt voor het ophogen van de landerijen. Veel modderaars namen het echter niet zo nauw met de instructies. En het waren juist deze 'vrije jongens' die de schout de nodige problemen bezorgden. Reeds in een ordonnantie van 8 oktober 1555(!), dus ten tijde van keizer Karel V, gaven de Staten van Utrecht *'te kennen, hoe dat niet jegenstaende onse voorgaande Or-*

Afb.3. Gezicht op Zuilen. Let op de modderaar!

donnantien ende interdictien, dagelyx meer ende meer verscheide misbruycken ende abuysen bevonden worden, aangaande dat modderen in der Vecht'.¹⁴ De ordonnantie uit 1598 liet aan duidelijkheid niets te wensen over. Men mocht pas modderen na eerst 'verworven te hebben speciaal schriftelyk consent, inhoudende den tyd hoe lange, met hoe veel schouwe, ende hoe veel arbeuts, ofte modderluyden syluyden baggeren ende trecken sullen'. Een belangrijke bepaling was dat 'niemand sal mogen baggeren, of eenige modder trecken voor sonnen opganck, ofte na sonnen ondergank'. Bovendien 'sullen de modderluyden gehouden zyn met haar schouwen te leggen in 't 'midden van de Vecht, of ten minsten drie roeden van het land'. Deze laatste bepaling werd in 1631 nog eens aangescherpt. Dat was begrijpelijk want het liefst modderde men zo dicht mogelijk tegen de oevers aan met alle kwalijke gevolgen vandie zoals het afkalven van land en het verzakken van het zandpad. Dat

begreep ook Peter Beltens toen hij in april 1629 een verzoek richtte aan de Staten van Utrecht om modderaars te mogen weren uit de Vecht die ter hoogte van zijn huis (Huis ten Bosch?) wilden modderen.

Hij verzocht 'hoe dat hij tot Maerssen recht tegent casteel van Maerssen over aende oostzijde van de reviere een nieuw huys heeft doen bouwen ende voor t selve huys erff ende bogaert een nieuw schoeiinge heeft doen stellen tot groote excessive costen'. Op dezelfde plek had eerder een beschoeiing gestaan. Door het vele modderen was de 'gront daer wel x off elff voeten van de reviere dicht aende wal diep'. Verzakking van de beschoeiing en van de weg was het gevolg. Het verzoek van Beltens werd overigens door de Staten ingewilligd.¹⁵

Enkele inwoners van Maarssen die in 1646 toestemming kregen om te modderen waren Herman int Graft, modderman, wonende onder Maarssen en Dirck Rutgersz wonende 'op de

Steene Camer tot Maersen'. Ze mochten ieder met vier schouwen modderen. Overigens was het modderen geen ongevaarlijke bezigheid. Het manoeuvreren met de schouwen eiste een zekere handigheid die niet iedere modderaar eigen was. Aanvaringen kwamen dan ook regelmatig voor.

(wordt vervolgd)

Noten:

1. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 349-18, Register van commissien, d.d. 13-4-1632.
2. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 349-20, Register van commissien, d.d. 1-4-1635.
3. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 264-47, Boek der dagelijkse resolutien, 7-1-1642.
4. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 264-53, Boek der dagelijkse resolutien, 24-11-1648.
5. Zie noot 4.
6. Gens Nostra, jg. 7, 1952 blz. 77, Goswinus van Dulcken.
Sittard, uit bronnen geput, Band I, Geschiedenis van het postwezen in Sittard, blz. 361.
7. Koninklijke Bibliotheek Den Haag, Correspondentie van Robert Dudley, Graaf van Leycester, deel III.
Een hulk is een soort schip en verwijst in dit ver-

- band naar de scheepvaart op de Rijn bij Rhenen.
8. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 264-53, Boek der dagelijkse resolutien, d.d. 18-1-1648.
Zie over de VOC: Periodiek HKM, 27e jg, nr 2, mei 2000, blz. 24.
 9. GA Amersfoort, notaris C. van Ingen, inv. nr. AT 007 b 002, d.d. 31-10-1645.
Dammaat (dagmaat): Een stuk grond (ongeveer halve ha), dat in één dag door één man bewerkt kan worden. (Van Dale)
 10. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 349-26, d.d. 24-11-1648.
 11. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 264-51, Boek der dagelijkse resolutien, d.d. 20-11-1646 en 1-12-1646.
 12. HUA, SA II, inv. nr. 3644, lijst van dorpen en inwoners in het Sticht, circa 1640.
Maarssebroek: 12 huizen, 39 personen, Maarsseveen 34 huizen, 132 personen, Tienhoven 161 personen, aantal huizen niet genoemd, Zuilen 44 huizen, 155 personen.
 13. HUA, De Zegepraalende Vecht, Daniël Stoopendaal.
 14. HUA, Groot Placaatboek vervattende alle de Placaten, Ordonnantien en Edicten door Johan van de Water.
 15. HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 349-16, Register van commissien, d.d. 23-4-1629.

Unieke vazen in Gouda's museum

In het Museum het Catharina Gasthuis in Gouda was tot begin juni een tentoonstelling te zien, genaamd 'Van decor naar design' die een overzicht gaf van het werk van kunstenaars in de Goudse aardewerkindustrie van 1898 tot 1940.

Tijdens deze tentoonstelling werden twee ca. 65 cm. hoge siervazen tentoongesteld. Volgens de daar aanwezige informatie in 1901 gemaakt door Plateelbakkerij Zuid-Holland, Gouda en gedecoreerd door plateelschilder Henri L.N. Breetvelt (1864-1923).

Op de ene vaas staat een geschilderde afbeelding van de buitenplaats Otterspoor en op de andere vaas een geschilderde afbeelding van de buitenplaats Cromwijck, waarbij op de ene vaas de tekst 'Otterspoor 15 augustus 1851' en op de andere vaas 'Cromwijck 15 augustus 1901', een tijdsverschil van precies 50 jaar.

Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en ik sprak de conservator van het museum aan. Ter gelegen-

heid waarvan zouden deze siervazen gemaakt zijn, een jubileum? Bij het museum was alleen bekend dat de vazen in 1977 aangekocht waren van ene mevrouw Bastert. Ook niet bekend was waar de twee buitenplaatsen gesitueerd moesten worden. Na de aankoop werden de vazen in het depot van het museum opgeslagen en nu voor deze tentoonstelling werden ze weer opgediept.

Een werkgroepje van de Historische Kring Maarssen is in samenwerking met de conservator van het museum een nader onderzoek begonnen naar de geschiedenis van deze vazen. Al snel werd duidelijk dat beide afgebeelde buitenplaatsen in Maarssen aan het Zandpad, richting Breukelen, hadden gestaan. Otterspoor werd in 1866 gesloopt en Cromwijck werd onlangs in oude luister hersteld. Maar de data en de jaartallen? Bij een nader onderzoek in het huwelijksregister 1833-1862 van het streekarchief Vecht en Venen in Maarssen, werd een trouwakte gevonden, waarin stond dat op 15 augustus 1851 in Maarssen in het huwelijk waren getreden; Jacob Nicolaas Bastert en Maria Sophia Frederika Koorders. Na de huwelijksvoltrekking gingen zij wonen op de buitenplaats 'Otterspoor'.

Op een van de vazen staat 'Otterspoor 15 augustus 1851', is dit toeval of de trouwdatum en de buitenplaats waar de familie Bastert ging wonen? Het laatste lijkt het meest waarschijnlijke. Volgens de bovengenoemde trouwakte was Jacob Nicolaas Bastert 24 jaar oud, steenfabrikant en Maria Koorders was ook 24 jaar oud, zonder beroep. Haar vader was van 1827 tot 1866 pre-

dikant bij de Hervormde Gemeente van Maarssen.

Jacob Nicolaas Bastert zou een van de notabelen van Maarssen worden. Hij vervulde vele functies waaronder president kerkvoogd van de Hervormde kerk in Maarssen, gemeenteraadslid, lid van de Tweede Kamer en een korte periode was hij minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, in de voor Maarssen roerige periode tijdens de aanleg van het Merwedekanaal.

Op 7 januari 1854 werd op Otterspoor een zoon geboren, Nicolaas Bastert, die op latere leeftijd grote bekendheid zou krijgen als een van de schilders van De Haagse School. Hij heeft veel schilderijen gemaakt van de natuur, daarbij was de Vechtstreek een geliefkoosd onderwerp. Verschillende musea bezitten schilderijen van hem, waaronder ook het Catharina gasthuis in Gouda. In 1855 verhuisden Jacob en Maria Bastert naar het wat verder op richting Breukelen gelegen, Cromwijck. Wij veronderstellen dat op 15 augustus 1901, toen zij 50 jaar getrouwd waren de beide vazen aan hen zijn aangeboden ter gelegenheid van dat jubileum. Jacob Nicolaas Bastert overleed in 1902 en zijn vrouw in 1908.

Een andere veronderstelling is dat er nog een derde vaas heeft bestaan, een zogenaamde dekselvaas die tussen beide andere vazen heeft ingestaan, met bijvoorbeeld een geschilderd portret van het jubilerende echtpaar. De reden voor deze veronderstelling is dat op geen van beide vazen een aanduiding staat met betrekking tot de reden waarom ze gemaakt zijn.

Aangenomen mag worden dat Nicolaas Bastert tijdens een van zijn tochten om naar de natuur te schilderen in de omgeving van Gouda uitkwam en daar de Plaatelbakkerij Zuid-Holland opdracht heeft gegeven de vazen ter gelegenheid van het 50-jarige bruiloftsfeest van zijn ouders te vervaardigen.

Als enige producent van sieraardewerk in Gouda in die tijd was men bij een bedrijf als de Zuid-Holland gewend dit soort gelegenheidsaardewerk te maken. Henri Breetvelt was op dat moment een van de beste plateelschilders die er toen werkzaam waren. Aangenomen mag worden dat hij ook de afbeeldingen van 'Otterspoor' en 'Cromwijck' op de vazen heeft geschilderd. De stijl komt overeen met die van andere vazen, waarvan wij zeker weten dat ze door hem zijn beschilderd. Deze vazen zijn aan de onderzijde met 'HB' gesigneerd, de initialen van Henri Breetvelt. Het zou niet ondenkbaar zijn dat Breetvelt gewerkt heeft naar een of meer schilderijen van Bastert waar voornoemde buitenplaatsen op waren afgebeeld. Men was bij Plaatelbakkerij Zuid Holland gewend vazen of andere siervoorwerpen te voorzien van een kopie van een bekend schilderij, met name van de Haagse

School. Ook werken van Frans Hals en Rembrandt werden hiervoor gebruikt. Dat er dus gewerkt is naar Basterts voorbeeld is dan ook goed mogelijk. Er wordt onderzocht of het mogelijk is beide vazen tijdelijk in bruikleen te krijgen voor het museum Maarssen. Er zou dan een kleine tentoonstelling aan dit onderwerp gewijd kunnen worden.

Zo ziet u waar een museum bezoek toe kan leiden!!

Hans van Bemmelen

Bronnen:

- Correspondentie met conservator Hans Vogels van museum Catharine Gasthuis, Gouda
- Streekarchief Vecht en Venen.
- Nicolaas Bastert, Vechtschilder 1854-1939. Lia de Jonge 1990.
- De buitenplaatsen aan de Vecht Dr.R. van Lutterveld 1948.
- Plaatsen aan de Vecht en Angst, E. Munnig Schmidt en A.J.A.M. Lismann 1997.

Foto's:

- Hans van Bemmelen

Geneesheren uit de vorige eeuw (1)

Wanneer André Venker in 1903 de huisartsenpraktijk van dokter J.K. van den Brink overneemt is hij zesentwintig jaar, geboren in Tiel op 26 april 1877, gestudeerd in Leiden en nu dokter in Maarssen-Maarsseveen, een dorpje van een paar duizend zielen aan de Vecht. Die zilveren stroom, waar talloze dichters zich door lieten inspireren, vormt nu het uitzicht uit zijn woning. Een statig patriciërshuis aan de Herengracht, nummer 31 (nu nummer 8)¹.

Afb. 1. André en Klazina Venker-Plomp, 1905.

A.M. Venker staat er op het bord naast de voordeur, Medisch Doctorandus, Arts en daaronder spreekuur van 1-2. Daarmee moeten de patiënten het doen. Het begrip huisarts heeft nog geen ingang gevonden en afspraakspreekuur . . . net als de Vecht loopt het leven in een kalme tred. Vraag is of André Venker naar Maarssen is gekomen vanwege zijn vriendschap met een meisje Plomp of dat de relatie pas is ontstaan na zijn vestiging aan de Herengracht. Hoe dan ook, in het voorjaar - mei is een geliefde huwelijksmaand - van 1905 is de bruiloft. De trouwkaart meldt dat de ouders ' . . . hebben de eer U kennis te geven van het voorgenomen Huwelijk hunner dochter Klazina. . . van hunnen zoon André Matthieu'. De bruid, Klazina Plomp is eenentwintig jaar en

woont met haar ouders op Leeuwenvecht, een buiten aan de Amsterdamsestraatweg. In de familie-papieren² bevindt zich de trouwakte, ondertekend door de gemeentesecretaris J. Eyma, vader van een veel later in Maarssen gevestigde huisarts. Ter secretarie moet voor Zegel en Leges f 1,15 betaald worden. Het geschiedt in klinke munt.

Op donderdag 4 mei poseren André en Klazina Venker-Plomp in de tuin van Leeuwenvecht. Wat aarzelend fris-groen lover en een volière vormen het decor waartegen bruid en bruidegom zich voor de fotograaf opstellen. André met volle kuif en snor. Klazina met opgestoken haar en - eveneens naar de mode - ingeregen in een korset, ruches, pofjes en een sleepje, op het hoog gesloten kraagje prijkt een fraaie speld. Wat te doen met de gehandschoende handen? Klazina heeft tenminste nog haar boeket en de arm van haar bruidegom. André houdt ze maar in een halve vuist. Het is een bekend beeld uit die dagen. Ernstig starend naar het fototoestel, ernstig starend naar de toekomst. Ernstig, want nu al gebukt onder de komende verantwoordelijkheden?

Spreekuur van 1-2

Wat doe je als dokter zo'n kleine honderd jaar geleden? Spreekuur houden, visites afleggen en de apotheek runnen zijn wel de voornaamste bezigheden die de dagen vullen. Zo ook bij dokter Venker. Samen met een collega moet hij waken over de gezondheid van de Maarssense gemeenschap. Nee, geen samenwerking, het is ieder voor zich. En dat betekent dat er vrijwel geen mogelijkheid is voor vakantie, ja, korte uitstapjes. Het altijd-bereikbaar-zijn is een betrekkelijk begrip. Dokter Venker is telefonisch bereikbaar onder nummer 16. Evenwel, Maarssen telt in 1915 slechts achtentwintig aansluitingen, waaronder een aantal officiële instanties. De doorsnee patiënt geeft de boodschappen mondeling door via

Afb.2. De Herengracht, het doktershuis is dat met het naar voren gebouwde deel. Foto omstreeks 1920, genomen vanaf de Heilige Hart Kerk.

Jans de dienstbode of middels briefjes, meest met potlood geschreven op een witte puntzak waar commestibles in hebben gezeten, 'wil Dokter koome bij opoe daar ze weer is gevalle, achterend weduwe de Vries, achterstraat'. Dokter Venker, het briefje lezend, krabt op z'n bol en denkt: het gaat niet goed met opoe. Het leren dokterskoffertje onder de arm loopt hij de Kaatsbaan af en gaat rechtsaf. Vlakbij de Stokmansteeg moet hij zijn. Kinderen melden zijn komst. De dokter, de dokter . . . klinkt het. Opoe, in de bedstee, knikt zwakjes. Het beddengoed wordt teruggeslagen door de zorgzame dochter en de dokter ziet een lelijke wond op het onderbeen. Het is behelpen in de nauwe en benauwende ruimte, maar met behulp van jodium, - au, au, steunt het oudje - wordt iets van ontsmetting bereikt. Een gaas en verbandlinnen. Heb je niet een oud stuk laken, vraagt de dokter. Dit misschien, de dochter haalt een bonte doek uit de kast. Ja, goed. Opoe wordt verbonden en de dochter krijgt instructies. Morgenochtend zal de wond

opnieuw worden bekeken. Ja, opoe moet blijven liggen. Een drankje, om de patiënt wat rust te gunnen kan worden opgehaald. Zo zou het gegaan kunnen zijn in 1905. Dokter Venker krijgt het druk. Nog maar net huisarts wordt hij geconfronteerd met een cholera-epidemie.

De nieuwe Geneeskunst (een medische encyclopedie avant la lettre, uit 1919) rept van Buikloop en Brakingen, waarna Krampen en Hoofdpijn en later Dorst. Om zich voor cholera te behoeden moet men . . . 'de organen der voeding in een zoo onberispelijken staat houden als maar mogelijk is. Van zoohaast er buikloop is neme men een samentrekkend drankje (ratanhia-extract) en hypnotische pillen (een opium preparaat). . .'

Dokter Venker weet dat hygiënische maatregelen het meest belangrijk zijn. Mede daarom wordt hij een vurig pleitbezorger voor een plaatselijke afdeling van het Groene Kruis. In januari 1906 is de oprichtingsvergadering. Burgemeester Cambier van Nooten wordt voorzitter, dokter J. Ritzema secretaris en zijn collega dokter Ven-

Afb. 3. Clinge Doorenbos met Matthieu en Jan Venker in 1918, in Bussum.

ker zal de financiën beheren. Al spoedig fietst zuster G. Langerijs, afkomstig uit Amsterdam, hier rond. Zij heeft met de verpleegkundige activiteiten haar handen meer dan vol.

Naast zijn werk vraagt ook het gezin dokters aandacht. Twee zoons worden geboren. De contacten met vooral de familie Plomp zijn intensief. Leeuwenvecht ligt op loopafstand. Laat dokter Venker zijn hond - Prins is de naam - uit langs het Jaagpad, dan kan hij ter hoogte van Goudestein zijn familie toewuiven die aan de overzijde van het water in het koepeltje hun kopje thee genieten.

Vanuit zijn diepe tuin loopt dokter Venker naar de stallen die aan de Diependaalse Dijk grenzen. Paard en koetsje staan klaar. Een tochtje naar een patiënt in Zuilen of Oud-Maarsseveen is behalve tijdrovend ook ontspannend. Hoefsmid Van Schoonhoven met zijn smederij aan de Kaatsbaan kan hij vanuit zijn tuin bereiken. Kom eens kijken, het paard kreupelt . . .

De bel klingelt. Jans, de dienstbode ziet het al. lege flessen . . . oh zet die daar maar neer. Hergebruik van glaswerk wordt aangemoedigd.

'Leedige Flesschen terug bezorgen', staat onder op de etiketten. In het spoelhok zorgt een teil met soda voor reiniging en ontsmetting en na nogmaals spoelen gaat het glaswerk in de voorraadkast. Een werkje voor Jans? Oh nee, er is een jongen die medicijnen bezorgt en die is tegelijk speeljongen. Jans doet de deur en voert de scepter in de keuken. Voor het groffe werk, de buitenboel is er een werkvrouw. Mevrouw geeft opdrachten en ziet toe. Vaak vanachter de mand met fraaie en (vooral) nuttige handwerken.

Apotheek

De apotheek herbergt de medicijn-opstand. Bruine en wit-glazen potten met Latijnse namen, het vergifkastje met o.a. de opiumderivaten, het deurtje verplicht op slot. Op de recepteertafel wordt afgewogen, gemengd, geschud, gevijzeld en geroerd. De balans met de contra-gewichtjes, die jaarlijks geijkt moeten worden. Dokter Venker is er secuur mee. Soms komt Thieu de oudste zoon kijken en bedelt dan om een mooi papiertje, waarmee hij kan knippen en plakken. Mooie papiertjes die worden gebruikt om bij drankjes

de kurken te bedekken. Vastgezet met een elastiekje oogt het bijna als een surprise, zo'n rood, geel of blauw dopje. Enkel particuliere patiënten smaken het genoeg van zo'n kleurig hoedje. Zij krijgen een goudgerand etiket en het geheel gaat ook nog in een papiertje. De loop/spoeljongen bezorgt. Service die betaald moet worden. Spreekuur-bezoek kost een halve gulden, een visite een kwartje tot vijftig cent extra. Dat laatste varieert, afhankelijk van de welstand van de patiënt. Dokter Venker heeft geleerd dat goed in te schatten. Trouwens, over de rekening wordt zelden gediscussieerd. Voor geneeskundige behandeling en medicijnen gedurende het eerste kwartaal . . . f 4,22. Zonder nadere specificatie. De meeste rekeningen worden contant betaald. Het koetsje uit de beginjaren verdwijnt, de fiets met het gezondheidszadel en de opstap bij het achterwiel doet zijn intrede. Nog weer later de auto. Voor het huis ligt een zeilboot en als de tijd en het weer het toelaten, gaat het gezin naar Loosdrecht, waar aan de Kalverstraat zich het 'Zwaluwnest' bevindt. Bescheiden onderkomen voor vakantiegenoegens.

Oorlog

Het jaar 1914, de oorlog zet Europa in vlam en vuur. Wanneer in Nederland de algehele mobilisatie wordt afgekondigd, wordt ook de familie Venker hierbij betrokken. Nee, de dokter hoeft niet zelf op te komen, maar op zekere dag wordt aan de deur gebeld. Om precies te zijn 1 augustus 1914. Het is landweer korporaal J.P.J.H. Clinge Doorenbos - later bekend als tekstschrijver en voordrachtskunstenaar - die Herengracht 32 heeft uitgezocht als adres voor inkwartiering. In zijn boekje 'Zingend door het leven' wijdt hij een hoofdstuk aan die eerste ontmoeting.

' . . . Spreekuur van 1-2 staat er onder de naam van de dokter op wiens stoep ik sta; het is nu half twaalf, maar ik heb met geen spreekuur te maken; ik kom van Rijksweg en moet ingekwartierd worden. Dus ik bel. Die bel brengt me op mijn gemak; het is een bel waar ik van houd; de ouderwetse gezellige gemoedelijke trekbel, die nog zeventien keer naklingelt en wier geluid je direct verplaatst naar 'toen'. Een dienstmeisje doet me open; ze past niet alleen op maar ook bij de bel en kijkt me onderzoekend en achterdochtig aan . . . Clinge verhaalt van zijn ontvangst door 'een hartelijke joviale doktersvrouw, wande-

lend propagandiste van de kundigheid van haar man. (-) Komt U toch binnen! Heerlijk koel is het in de geweldige lange brede hoge marmeren gang. (-) Even later loop ik onwennig in mijn slordig uniform (-) door de keurig onderhouden gepolitoerde voorkamer, die zo uit de Camera Obscura kon zijn weggelopen. Mijn gastvrouw leidt mij, via een bonheur du jour³, het stormmeknechtje⁴, het speeltafeltje, de mimietjes⁵ en de mahoniehouten canapé met het geborduurd 'nur ein Viertelstündchen-kussen' naar de erker. Dat is hêt van hêt, want van hieruit kun je het grachtje vrijwel geheel overzien. Hier ontgaat je niets.'

Clinge maakt kennis met het puttertje in zijn kooi en met Prins de Duitse herder. Hij hoort, als mevrouw belt om koffie, dat het dienstmeisje Jans heet. De rest van het hoofdstuk is een wat hilarisch verhaal over dat kopje koffie dat overdekt wordt door een vel. Door Clinge gewiekt (en ongezien!) verwijderd en aan Prins aangeboden die het weer uitspuugt! De inkwartiering duurt acht maanden. Er ontstaat een hechte vriendschap. Met name de twee zoons worden vermaakt. Clinge draait met zijn motor met zijspan achtjes op de gracht. Het gaat maar net. Mevrouw Venker, de hand op haar boezem in een poging haar hart vast te houden roept . . . pas op, pas toch op! Later, als de motor ingeruild wordt voor een auto, Clinge is welgesteld, van zijn soldij zou hij het zich niet kunnen permitteren, zijn de jongens wel te vinden voor een tochtje, getuige een foto uit 1918.

Barre tijden

In de dokterspraktijk breken barre tijden aan. In Maarssen laat de Spaanse Griep van 1918 diepe sporen achter. Gezinnen worden soms zwaar getroffen, bij één gezin worden drie kinderen geveld. Vaak machteloos moet dokter Venker toezien hoe de ziekte om zich heen grijpt. De reeds eerder aangehaalde Nieuwe Geneeskunde heeft het over 'een epidemische en aanstekelijke ziekte, gekenschetst door een Bronchitis met koorts, algemene onbehaaglijkheid, spierpijn, hoofdpijn en dikwijls hoest. (-) Zij kan erg worden en gaat dan heelemaal gelijken aan een besmettelijke ziekte en laat een groote verzwaking achter samen met diverse ziekten, die een tijd lang duren en zelfs den dood kunnen aanbrengen. (-) Het doelmatigste medicament tegen

A. M. VENKER

ARTS

MAARSSSEN

Telefoon No. 16.

Postrekening No. 8296.

Maarsse, 6 April 1931.

Welgeed. Heer.

*Drukke benigden Eijn voorstel, dat
ik een schrijven van H. Maarsse / L. per heen
beantwoord. Met uw wilsenting. Betreffende betaling
der aangeboden Kwikantie, kan ik niet accoord gaad.*

Afb.4. Handschrift van dokter Venker.

deze ziekte is het Quinquin-sulfaat of beter nog de quinquina in den vorm van hematisch poeder' besluit de lexicon.

Of dokter Venker veel kinine voorschrijft onder de rook van de Amsterdamse Chinine Fabriek? Voor de man in de straat is het in die tijd toch vooral bedrust en een hoestdrankje. Soms kan stomen verlichting geven. Op dokters voorschrift levert het Groene Kruis het zgn. Croup-keteltje. Voor dokter Venker is het een hele klus de financiële eindjes van de vereniging aan elkaar te knopen middels subsidies en contributie. De magazijnvoorraad blijft daarom lange tijd marginaal.

Drukke tijden, veel zorg naar anderen. Weinig zelfzorg. Tijd om zelf ziek te zijn is er niet. Dóórlopen . . . is het parool. Natuurlijk zijn er de kleine geneugten, waaronder het trouwe bezoek aan het voetbalveld van V.V. Maarssen, enthousiast supporter is de dokter. Vaak tot ongenoegen van zijn collega (in die tijd dokter Hartog) die moet opdraaien voor de verkeersongevallen op de Amsterdamsestraatweg. Het komt de samenwerking, voor zover die er is, niet ten goede. Het doktersbestaan is slopend. Geen avond- en weekenddienst. Bevallingen op bijna altijd ongelegen momenten. De spanning die het werken met ziekte en ander leed nu eenmaal met zich brengt. Het werpt zijn schaduwen vooruit.

Het zilveren huwelijksfeest in 1930 is gerede aanleiding het bruispaar in de bloemetjes te zetten. In 1928 was een 'kwart eeuw huisdokter zijn' geruisloos gepasseerd. Nu komt er een feestcomité waar, hoe kan het ook anders, voornamelijk notabelen zitting in hebben. Voorzitter Ir. C. van

Voorst van Beest van Hertevelt houdt een passende toespraak. (andere comité-leden zijn o.a. Notaris L.G. James, Dr. A.R. van Linge van de Kininefabriek, de heer K. Tjebbes van Gansenhoeft, de heer G. Weener van de Zuilense panovenfabriek en de heer J.M. de Muinck Keizer van de Demka). Lof aan de dokter die altijd klaar staat, lof aan zijn echtgenote, altijd zo vriendelijk aan zijn zijde. Er is een album met 600 handtekeningen van de patiënten die hebben bijgedragen aan het grote bedrag dat het bruidspaar zal bestemmen voor een zgn. staand horloge⁶ in de marmeren gang van hun woning. Dokter Venker kan al die lof nauwelijks toelaten. Hij blijft een man van weinig woorden, een man van de daad. Zo kan hij het beste functioneren.

Voldoening schenkt hem de stichting van het Kruisgebouw aan de Gaslaan in december 1930. Zijn broer maakt belangeloos de bouwtekening en hijzelf, nog immer penningmeester, zorgt dat de ruim 30.000 gulden die hiervoor nodig zijn bij elkaar komen. Wat hem daarbij blijft inspireren is het Groene Kruis devies 'Door allen voor allen'.

Afscheid

Maarsse groeit, de medische wetenschap ontwikkelt zich gestaag (de sulfa-therapie bij streptokokken infectie b.v.). Gestaag neemt de praktijkomvang toe en dus ook de werkdruk. De immer vitaal lijkende dokter Venker ervaart een toenemende vermoeidheid. Het zet hem aan het denken. Samen met zijn vrouw neemt hij het besluit te stoppen met zijn werk. In het voorjaar van 1934 verhuizen ze naar Hilversum. Daar hoopt hij

lang van zijn verdiende rust te kunnen genieten. Een kleinzoon weet te vertellen 'hij was toen volkomen op'. Toch blijft Maarssen trekken. Zo bezoekt hij vrijwel wekelijks als lid van de commissie van bijstand huize 'Vechtoever', (herstellingsoord voor verpleegsters en andere dames) en is in die functie zuster J.J. Noordhoek de directrice tot grote steun. Natuurlijk worden de familiebanden aangehouden. Ook met de boot blijft Maarssen bereikbaar. Een hersenbloeding treft hem onverwacht tijdens een autorit van Loosdrecht naar Hilversum. Drie dagen later, op 30-8-1938, overlijdt hij op 61-jarige leeftijd aan de gevolgen hiervan. In de Magneet lezen we, *'niet alleen om zijn bekwaamheid, doch ook om zijn grote nauwgezetheid waarmee hij zijn taak vervulde en zijn onopgesmukte omgang met zijn dorpsgenoten genoot hij veler achting en mocht hij zich verheugen in een drukke praktijk . . .'*

Tussen de wat gebalde vuist waarmee André Venker zich op zijn trouwfoto presenteert en de gerimpelde hand die hij vijfendertig jaar later opgebaard laat zien, ligt een intens geleefd bestaan. Zijn vrouw, vijfendertig jaar terug de bruid aan zijn arm, mist nu die steun deerlijk en overleeft hem amper drie jaar. De ruches, de pofjes, het sleepje uit 1905 . . . *'ach, wij vinden waar wij staren niets bestendigs hier beneên'* dichtte Rhijnvis Feith ruim een eeuw eerder. En de Vecht, die zilveren stroom heeft het allemaal aanschouwd en in zijn herinnering meegevoerd.

Auke Hoekstra

Noten:

1. Destijds begon de huisnummering in Maarssen bij het gemeentehuis in de Kaatsbaan. Vandaar werd naar voren geteld. Boekhandel Bouman was nummer 23 en acht huizen verder aan de Herengracht was nummer 31 het pand van de fam. Venker. Pas na 1945 is de huidige nummering ingevoerd. Aldus de informatie van Kees Bloemendaal.
2. Vooral dankzij een tweetal familie-albums, mij bereidwillig ter inzage afgestaan door Robbert Venker, kleinzoon van A.M. Venker is dit artikel tot stand gekomen. Ook de hier afgedrukte foto's komen uit familiebezit . . ., waarvoor hartelijk dank.
3. Bonheur du jour, een salonkastje met gespiegeld glas.
4. Stommeknechtje, een licht verplaatsbaar bijzettafeltje voor borden en schalen, soms met uitklapbare zijkanalen.

Afb.5. Dokter Venger bij zijn afscheid in 1933.

Mimietje, een klein (bijzet) tafeltje.

Thans in het bezit van een achterkleinzoon van Venker.

Uit de oude Schoenendoos. No. 8

Aan de Maarssenbroeksedijk Oost

Circa vijftig jaar geleden maakte een ons onbekende fotograaf deze foto van een oud, enigszins vervallen boerderijtje aan de Maarssenbroeksedijk Oost, nummer 3. We kunnen de foto plaatsen doordat hij samen met nog een leuke oude foto, enige jaren geleden aan de Kring werd geschonken door mevrouw Marja van Hunen uit Maarssen. De geportretteerde dames en kinderen, allen op klompen en in de eenvoudige kledij uit die tijd, behoren naar alle waarschijnlijkheid tot de familie Nagtegaal, toentertijd bewoners van de boerderij. Het is vertederend te zien dat ook de poes en de hond op de foto mochten. Het pand is eigendom geweest van de heer A. Verhoef, die voor de Tweede Wereldoorlog plannen had op deze plaats een andere woning te laten bouwen. Daar is toen door de oorlogsomstandigheden niets van gekomen. Zijn dochter, mevrouw G. van Rhee-Verhoef, meent zich te herinneren dat voor haar vader ene Van Groningen de eigenaar was. Tegenwoordig bevinden zich op deze plaats de fraaie bungalow en tuin van de familie G. Hille.

Terugkomend op de vorige aflevering van deze rubriek kan gemeld worden dat de betekenis van de afkorting S.A.N.T.O.S. volgens mevrouw J. van der Sluys-Baas, die ons hier als voormalig collectante over benaderde, zou zijn: 'Steun Aan Nederlandse Tuberculose (bestrijding) Onbemiddelde Standgenoten'. Waarmee opnieuw een klein vraagtekentje omtrent het fotoarchief van de HKM werd opgelost.

J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, Tel. 561457

TOPKLASSE

BRINKHOF AANNEMERS

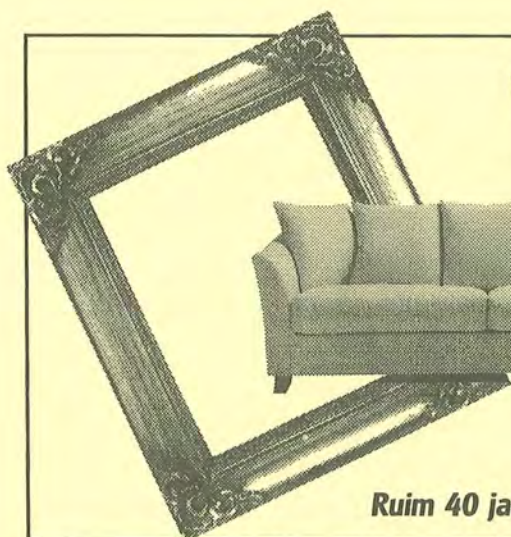
Machinekade 6 Maarssen Tel. 561456

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS

Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

WoonArt

Ruim 40 jaar in Maarssen!

WoonArt VAN WAAY~ alles tussen vloer en plafond

Nassastraat 18 • Maarssen • Tel. 0346 - 561897 • Fax 0346 - 570097

Eethuys Ten Tuck

VOLOP GENIETEN AAN DE VECHT

*Eethuys Ten Tuck is gelegen op één van
de mooiste plekjes aan de Vecht.*

*De ideale omgeving om met relaties,
collega's, vrienden of familie te genieten
van uw lunch of van een heerlijk diner.*

*En om compleet tot rust tekomen in
de 'huyselycke' en schilderachtige omgeving.
Het sfeervolle restaurant biedt plaats aan
maar liefst 75 personen.*

*Achterin is er 't Prieel, een knusse ruimte met een biljart.
't Prieel en de tuinkamer is overigens
een ideale plek wanneer u
in besloten gezelschap wilt vertoeven.*

*Eethuys Ten Tuck. Om het hele jaar door te genieten.
Van diners, lunches, recepties, borrels, biljarten
en of zomaar een kopje koffie.*

*Heeft u andere wensen vraag het ons.
Schoutenstraat 5, 3601 BK Maarssen
Telefoon 0346-567390, fax 0346-561980.*